

## 980401-2

Často čteme různé poukazy k tzv. zkušenosti – a taková zkušenost je pak postavena proti něčemu, co na zkušenosti založeno není, co je dokonce proti zkušenosti (např. „prázdné“ rozumování, spekulace, snad vůbec rozum, atd.). Mluví o náboženské zkušenosti, o mystické zkušenosti – a obvykle pozitivně. Ale jsou také negativní resp. negativně hodnocené zkušenosti: předčasná zkušenost se smrtí a zlem, zkušenost s kouřením, drogami, nenormální zkušenost se sexem, ale také pozitivní zkušenost s hudbou, s malováním, s literaturou atd. atd. Zkušenost sama o sobě ještě nic neznamená; rozhodující otázkou je, co se z té zkušenosti dá vyvodit, zejména co pozitivního (a hodnocení, zda něco je nebo není pozitivní, je záležitostí, která nemůže být založena jen na zkušenosti, protože ta je zásadně nahodilá, zatímco hodnocení znamená selekci, výběr pozitivních zkušeností). Z toho je dále zřejmé, že nelze rozlišovat generálně, nýbrž také detailně. Náboženská zkušenost může mít hodnotu pozitivní nebo negativní, a to nejenom sama o sobě, ale také a možná v tomto případě především ve vztahu k okolnostem, k době, situaci, dějinné epoše atd. Může jít také o zkušenosti velmi esoterické, kdy hodnocení nemůže legitimně provádět „nezasvěcený“, a zasvěcený naopak nemůže být brán nekriticky jako expert (protože právě ono „zasvěcení“ může člověka vyčlenit ze širšího obecnství, dokonce ho izolovat atp.). A na druhé straně musíme pojetí „zkušenosti“ náležitě rozšířit: existuje také zkušenost se vším, co bývá (většinou chybně) stavěno proti zkušenosti. Existuje proto také zkušenost s kritickým rozumem, který hodnotí a zvažuje každou zkušenost; existuje zkušenost s nedůvěrou vůči zkušenosti, zkušenost s odříkáním a odmítáním některých zkušeností

(Písek, 980401-2.)